

W dniach 13–14 października 2011 r. w Bydgoszczy odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Książka i prasa w kulturze” zorganizowana przez Katedrę Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (dalej: UKW). Spotkanie było poświęcone interdyscyplinarnym zagadnieniom związanym z miejscem i rolą książki, biblioteki oraz prasy w kulturze. Konferencja odnosiła się zarówno do okresu, kiedy książki i prasa stanowiły jedyne bądź dominujące medium dyfuzji treści kultury, miała przedstawić diagnozę ich znaczenia i przemian w nowoczesnym społeczeństwie informacji i wiedzy, jak i postawić pytanie o ich status w przyszłości. Dyskusja i przedstawione referaty oscylowały wokół zagadnień związanych z następującą problematyką: kulturotwórcze zadania bibliotek, historia książki i prasy jako element historii kultury, biblioteki czynnikiem kształtowania światopoglądu, książka jednym z podstawowych czynników kultury, promocja funkcji kulturotwórczej książki.

Podczas dwudniowej konferencji przedstawiono 29 referatów w sześciu sesjach plenarnych. W skład Komitetu Naukowego konferencji weszli: prof. dr hab. Marcin Drzewiecki, dr hab. Ewa Głowacka, prof. UMK, ks. dr hab. Zdzisław Kropidłowski, prof. UKW, dr hab. Ryszard Nowicki, prof. UKW.

Konferencję w imieniu organizatorów otworzyli kierownik Katedry Informacji Naukowej i Bibliologii UKW ks. dr hab. Z. Kropidłowski, prof. UKW,

---

**Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Książka i prasa w kulturze”
(Bydgoszcz, 13–14
października 2011 r.)**

---

oraz prodziekan Wydziału Administracji i Nauk Społecznych dr Katarzyna Domańska.

Wszystkie wystąpienia w ramach pierwszej sesji poświęcone były książce, kulturze i bibliotece do końca XVIII w. Sesję rozpoczął referat dr hab. Jerzego Koniecznego, prof. AHE, który poruszył problematykę związaną z literaturą polską na kartach kalendarzy pomorskich czasu niewoli. Autor przedstawił wnikliwie problematykę badawczą i typowe formy piśmiennicze zamieszczane na łamach wybranych kalendarzy. Następnie dr Dariusz Spychała przybliżył zagadnienia związane z bibliotekami chrześcijańskimi i ich rolą w Rzymie w IV–VI w. Z kolei dr hab. Z. Kropidłowski omówił agendy liturgiczne Kościoła ewangelickiego wydawane w języku polskim w Prusach Królewskich i Książęcych. Agendy te nie były dotąd dokładniej analizowane i nie zastanawiano się nad ich znaczeniem dla kultury Prus w czasach staropolskich. Również w tej sesji dr Andrzej Mycio przedstawił znaczenie kodeksu rękopiśmiennego w XVIII-wiecznej Europie na przykładzie biblioteki historyka Pomorza, Ludwiga Wilhelma Brügemanna. Sesję zakończył referat mgr Beaty Kurek poświęcony *Bibliografii polskiej* Karola Estreichera w środowisku naukowym XIX w.

W kolejnej sesji poruszono zagadnienia dotyczące dawnych księgozbiorów oraz firm wydawniczych i księgarskich XIX i początków XX w. Mgr Żaneta Kubica na przykładzie prywatnej biblioteki Sebastiana Sierakowskiego, rektora Szkoły Głównej Krakowskiej w latach 1809–1814, omówiła wykorzystanie zasobów internetowych do odtwarzania dawnych księgozbiorów. W ramach projektu finansowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Bibliotece Jagiellońskiej trwa obecnie odtwarzanie tego księgozbioru m.in. w oparciu o zasoby internetowe, takie jak zeskanowane w całości dzieła, katalogi bibliotek, bazy danych. Dr Aldona Chlewicka w bardzo interesującym wystąpieniu zaprezentowała „Księgi adresowe” Bydgoszczy z lat 1855–1917 jako źródło informacji o kulturze książki. Natomiast dr Danuta Wańka omówiła problematykę związaną z „Gazetą Kaliską” i jej rolę w promowaniu warszawskich oficyn wydawniczych w różnych miastach Królestwa Polskiego. Na pozostałe referaty w tej sesji złożyły się wystąpienia dr Bernardety Iwańskiej-Cieślik prezentującej ofertę Księgarni Powszechnej we Włocławku na podstawie katalogu tej firmy z 1911 r. oraz mgr Agaty Bożek przybliżającej postać księgarza i wydawcy Antoniego Gmachowskiego.

Problematyce czasopiśmiennictwa poświęcono kolejną sesję tego dnia. Mgr Małgorzata Łęgowik omówiła tematykę związaną z czasopismami popularnonaukowymi dla dzieci i młodzieży do 1939 r. Początki właściwe-

go rozwoju czasopism popularnonaukowych dla dzieci i młodzieży sięgają XIX w., kiedy to w 1830 r. pojawił się „Skarbiec dla dzieci”. Następnie mgr Renata Łęgowik określiła znaczenie częstochowskich czasopism szkolnych w II RP. Dwudziestolecie międzywojenne to czas wzmożonego ukazywania się periodyków szkolnych w gimnazjach częstochowskich, z tego okresu odnotowano 14 czasopism. Były to pisemka klasowe i kół zainteresowań, które z czasem przeistoczyły się w organy ogólnoszkolne, a nawet międzyszkolne. Kolejny referat wygłoszony przez dr Monikę Olczak-Kardas dotyczył roli czasopism pedagogicznych w latach 20. XX w. w kształtowaniu świadomego odbiorcy prasy i książki. Autorka ukazała czasopisma pedagogiczne jako narzędzie wykorzystywane w procesie kształcenia kadry dydaktycznej. W kręgu problematyki pedagogicznej pozostawało wystąpienie dr Agaty Samsel. Referentka zaprezentowała podręczniki szkolne z lat 20. XX w., które poza tym, że stanowiły istotną pomoc dydaktyczną dla nauczyciela, a dla ucznia były źródłem wiedzy, pełniły nadto funkcję wychowawczą i kształtowały postawy zgodne z założeniami ówczesnej ekipy rządzącej.

Ostatnią sesję w pierwszym dniu konferencji otwierał referat mgr Moniki Kubiak, który wnikliwie przedstawiał czasopisma zakładowe lat 50. XX w. i ich rolę w kształtowaniu postaw studentów i pracowników uczelni wyższych. Ówczesne czasopisma zakładowe miały silne zabar-

wienie agitacyjno-polityczne, afirmujące ówczesną rzeczywistość i starające się kształtować światopogląd swoich czytelników. W myśl idei marksizmu-leninizmu czasopiśma zakładowe miały stać się areną dydaktyczno-wychowawczą działalności uczelni jako instytucji. Mgr Milena Śliwińska przybliżyła toruńską inicjatywę kulturalną – miesięcznik „Przegląd Artystyczno-Literacki”, ukazujący się w Toruniu od marca 1992 do września 2002 r., związany z kręgiem artystów i historyków literatury. Powstanie pisma kulturalnego zmobilizowało toruńską elitę intelektualną do współpracy z periodykiem, który skupiał w redakcji przedstawicieli dziedzin humanistycznych. Problematykę prasy i kultury u progu XXI w. na łamach czasopism przedstawiła dr Magdalena Przybysz-Stawska. Jeden z czołowych tygodników tej grupy czasopism „Newsweek Polska” – mimo że najmłodszy – realizuje z powodzeniem zadania związane z informacją o świecie kultury. Ostatni referat tego dnia obrad zaprezentowała dr Katarzyna Wodniak, która mówiła o problematyce dotyczącej prasy kobiecej w ostatnim piętnastoletciu. Autorka przedstawiła przegląd badań podejmowanych nad różnymi aspektami funkcjonowania czasopism kobiecych w polskim systemie prasowo-wydawniczym w latach 1996–2010.

Po zakończonych pierwszymego dnia obradach organizatorzy zaprosili uczestników konferencji na program artystyczny w wykonaniu studentów

Instytutu Edukacji Muzycznej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

W drugim dniu konferencji odbyły się dwie sesje plenarne. Referat otwierający ten dzień obrad przedstawił dr hab. R. Nowicki, który poruszył zagadnienia związane z drukami ulotnymi i okolicznościowymi Zakładów Graficznych Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska” przechowywanymi w zbiorach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki w Bydgoszczy. Zakłady Graficzne opublikowały liczne druki ulotne i okolicznościowe, stanowiące interesujący materiał źródłowy o charakterze dokumentacyjnym, historycznym i estetycznym. Następnie mgr Lena Kamińska-Mazur omówiła działalność częstochowskiego drukarza i wydawcy Franciszka Dionizego Wilkoszewskiego. Kolejna prelegentka, dr Wanda A. Ciszewska, zaprezentowała instrukcje z lat 1946–1949 dotyczące organizacji obchodów „Święta Oświaty”. Komitet Obywatelski „Święta Oświaty” publikował szczegółowe wytyczne, w których zalecał wojewódzkim, powiatowym i gminnym komitetom organizację różnorodnych imprez i form popularyzacji książki, zbiorów pieniężnych na odbudowę bibliotek, gromadzenie książek, organizowanie spotkań, odczytów i wystaw. Dr Krzysztof Okoński poruszył problematykę niezależnej sceny literackiej w NRD i jej – częściowo odmiennych od polskich – doświadczeń z tamtejszym reżimem, przedstawił także metody walki z pisarzami uchodzącymi za „niepożądany element”. Natomiast

dr Kazimierz Adamczyk omówił problematykę prasy w ofercie Bydgoskiego Antykwariatu Naukowego.

Ostatnia sesja konferencji „Książka i prasa w kulturze” poświęcona była zagadnieniom związanym z funkcją kulturotwórczą bibliotek publicznych, szkolnych oraz rolą książki w kulturze. Dr hab. Stanisława Kurek-Kokocińska, prof. UŁ, przedstawiła zagadnienia dotyczące kultury książki wieku dziecięcego w świetle wypowiedzi wspomnieniowych. Kolejny prelegent, prof. dr hab. M. Drzewiecki, omówił wybrane aspekty związane z bibliotekami publicznymi i szkolnymi w środowisku społecznym. Natomiast dr K. Domańska zaprezentowała zadania bibliotek szkolnych jako centrum kultury w środowisku lokalnym. Mgr Bożena Bogdańska omówiła rolę książki w kulturze dziecka najmłodszego, koncentrując się na określeniu zależności między okresem rozpoczęcia czytania dzieciom a wejściem przez nie w szeroko pojęty świat kultury. Następnie dr Małgorzata Kowalska przybliżyła zagadnienie obecności książki – jako przedmiotu refleksji i populary-

zacji literatury – w programach ramowych stacji telewizyjnych i radiowych oraz w różnego rodzaju serwisach internetowych. Ostatni referat konferencji dotyczył kultury książki i prasy cyfrowej w opinii czytelników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Wyniki i analizę przeprowadzonych badań ankietowych przedstawił mgr Maciej Weryho.

Dr hab. R. Nowicki był moderatorem dyskusji po zakończonych prelekcjach. Podsumowania obrad konferencji dokonał prof. dr hab. M. Drzewiecki. Konferencja pozwoliła na zapoznanie się z poglądami zarówno teoretyków, jak i praktyków. Wśród prelegentów i słuchaczy byli przedstawiciele uczelni wyższych oraz pracownicy bibliotek akademickich. Konferencję należy uznać za udaną, o jej sukcesie zdecydował zarówno trafny dobór referatów, jak i przyjazna atmosfera.

Katarzyna Domańska

Katedra Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Ogólnopolską Studencką Konferencję Naukową „Nowe przestrzenie biblioteki” przygotowali studenci działający w Kole Naukowym Bibliotekoznawców Uniwersytetu Wrocławskiego.

Konferencja odbyła się 18 listopada 2011 r. w siedzibie Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej, a w jej trakcie zaprezentowano 19 referatów.

Ogólnopolska Studencka Konferencja Naukowa „Nowe przestrzenie biblioteki” (Wrocław, 18 listopada 2011 r.)

Wśród przedstawicieli bibliologicznych kół naukowych znaleźli się studenci z Uniwersytetu Kazimierza